

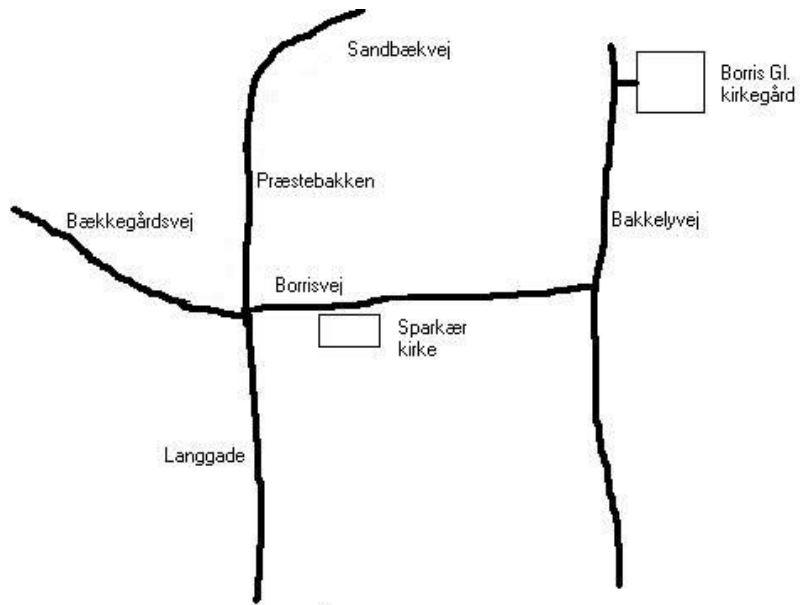

SPARKÆR KIRKE

BORRIS GAMLE KIRKEGÅRD

Sådan finder du ud til den gamle kirkegård: Følg Borrisvej forbi Sparkær kirke indtil du kommer til et T-kryds. Drej så til venstre ad Bakkelyvej, og du vil til højre for vejen kunne se de murede piller, der markerer indgangen.

SPARKÆR KIRKES HISTORIE - OG FORHISTORIE

Sparkær kirke blev indviet den 17. september 1905, og er således en ret ung kirke. Den er én af mange beskedne kirker, der skød op omkring århundredeskiftet især i de gamle hedeegne, de såkaldte "18.000 kroners kirker", hvilket vil sige, at man havde sat et loft over, hvor meget disse kirker måtte koste. Sparkær kirke kom endda, som det fremgår herunder, kun til at koste 16.000 kr.

Forud for opførelsen af kirken ligger en lang historie, for allerede i middelalderen fik sognet sin kirke, **Borris kirke**, som lå ud mod Fiskbæk ådal ca. 1 km fra Sparkær kirke. Den blev nedrevet, efter at den nye Sparkær kirke var taget i brug. Forinden var den blevet solgt til en lokal tømmer for 360 kr.! Han måtte bruge, hvad der var af materialer i kirken mod til gengæld at sørge for nedrivningen.

BORRIS KIRKE OG SOGN

Borris kirke som den så ud kort før nedrivningen (Foto: Nationalmuseet).

*Sådan så Borris kirke ud indvendig. Krucifikset fra 1400-tallet, som ses på korvæggen, havnede på Nationalmuseet, idet man ikke mente, det ville passe i den nye Sparkær kirke. Derimod blev døbefont, kirkeklokke, alter, alterskranke og prædikestol overført.
(Foto: Just Thomsen)*

Borris kirke var viet til Sct. Nicolaus. Det var en enkel middelalderbygning af kampesten, enkelte granitkvadre, samt munkesten. Døre og vinduer var fladbuede (norddøren tilmuret). I koret var der et ottedelt sengotisk hvælv, mens skibet havde bjælkeloft. Et våbenhus mod syd kom til i 1700 tallet. I kirken var ophængt et sengotisk krucifiks, som nu befinder sig på Nationalmuseet.

I 1889 blev anbragt nyt alter og alterskranke, samt en ny indfatning til alterbilledet tegnet af arkitekt C. Wiinholt. Alterbille-

det udskiftedes ved samme lejlighed med en kopi af et billede af A. Dorph, forestillende Kristus på korset.

Åbenbart har berettigelsen af en kirke på stedet tidligt været anfægtet. Allerede af et såkaldt ”klemmebrev” af 1555 bestemtes, at Borris kirke skulle nedbrydes, og sognefolket søge til Gammelstrup kirke ”formedelst Kaldets Besværlighed, da Præsten hver Prædikens Dag har over tre stærke Mil at rejse, og Sognets Ringhed”.

Men bestemmelsen kom ikke til udførelse. Menigheden er

vedblevet med at betale præsterne for at komme. Dog beklagede disse sig med mellemrum over den 12 km lange besværlige tur. Således også sognepræsten i Ørum, Jens Hørby. Han beskrev i 1770'erne sine genvordigheder med at komme frem, og tegnede et stort kort over den miserable kirkevej, der

bugtede sig af sted med vanskelige passager over sumpede engdrag og adskillige vandløb.

Siden kirkens nedrivning har **Den gamle kirkegård** henligget tilgroet og stemningsfuld bag det smukke og forbavsende velbevarede stendige. Et par murede piller markerer indgangen til kirkegården.

Det smukke stendige omkring Borris gamle kirkegård. - Året rundt er kirkegården et besøg værd. Der er en ganske særlig torneroseagtig stemning på stedet med dets vegetation af Snebær, Vinca og ikke mindst Efeu, der dækker bunden og gror op ad de gamle, til dels udgåede, træer - fortrinsvis hvidtjørn. Visse steder kan man stadig skelne omridset af gravene, der var omkranset af hvidtjørn.

Hvert år i forsommeren holdes der en friluftsgudstjeneste på den nu græsklædte plads, hvor Borris kirke lå.

Borris sogn var sammen med Gammelstrup annekssogn til Ørum, indtil det 1825 blev annekst til Tårup, der i forvejen havde Kvols som annekssogn (Gammelstrup blev samtidig knyttet til Kobberup-Feldingbjerg). I 1908 udskiltes sognet fra Tårup-Kvols, og blev eget pastorat med Gammelstrup som annekst. I 1954 indlemmedes Fusager, som hidtil havde hørt til Gammelstrup sogn. *)

SPARKÆR KIRKE

I forbindelse med præsteskitte i Kobberup-Feldingbjerg-Gammelstrup og Tårup-Kvols-Borris pastorater begyndte man at arbejde på at få oprettet et selvstændigt pastorat, Borris-Gammelstrup. Samtidig begyndte en **kirkekomite** at arbejde på at få bygget en ny kirke. Den gamle Borris kirke var for lille og i for dårlig stand. Desuden lå den for afsides i forhold til Sparkær by, hvor de fleste af sognets beboere boede.

Man blev af ministeriet henvist til arkitekten C. Wiinholt, hvis tegning indebar 120 pladser. Det var komiteen ikke tilfreds med, den ønskede 250 pladser. Sagen gik i stampe og komiteen nedlagde sit hverv.

Men endelig lykkedes det et nyt udvalg efter ca. 10 års forsinkelse at få byggeriet igennem. Det endte med de 120 pladser, og kirken kom i alt til at koste 16.000 kr.

Staten ydede 10.000 kr., beboerne ydede 1000 kr. og 5000 kr. blev lånt. Fabrikant Hans Nielsen skænkede grunden, hvorpå kirken blev bygget, hvilket indbragte ham titlen af kammerråd.

Selvom den nye kirke kom til at hedde Sparkær kirke efter byen Sparkær, beholdt sognet dog sit gamle navn: Borris sogn.

Omkring 1960 føjedes et Nr. til, for at skelne det fra Borris sogn ved Skjern, og sognet fik dermed sit nuværende navn.

*Sparkær kirke som den så ud fra begyndelsen. Der var udsmykning i koret, på hvælv, vægge og træværk - i mange farver!
(Foto: Just Thomsen)*

Fra Borrís kirke overførtes en del inventar til den nye Sparkær kirke. Først og fremmest døbefont, prædikestol, alter, alterskranke og kirkeklokke.

Indvendig blev kirken udsmykket i tidens stil bl.a. med stiliserede blomsterfriser rundt om vinduesåbningerne i skibet, om åbningerne i korvæggen og rundt i korbuen. Apsisrundingen blev foroven farvet blå som en nattehimmel med stjerner og en måne. Forneden blev den de-

koreret med geometriske mønstre, som gentoges flere steder rundt om i kirken.

Ved en restaurering i 1937 blev denne dekoration fjernet, kirken blev kalket i en svag gul tone, og de seks buer fik en enkel dekoration – på buerne i skibet nærmest i jugendstil og på korets buer blomsterfriser som de kendes fra middelalderens kalkmalerier.

I 1950 blev bænkenes malet i stilfærdige grågrønne farver.

Hvert nyt hold minikonfirmander skal en tur op i kirketårnet for at se den gamle tunge malmklokke . Blot det mindste lille slag på den får den til at give den smukkeste fyldige klang fra sig.

Man kan stadig læse den gamle indskrift. Der står: "Herrens Aar 1512 Jesus Nasaremus Rex Judæorum. Hjælp Maria, Anna Amen" - desuden hvad der formentlig er navnene på kirkeværgere.

NYESTE RESTAURERING

I 1997 genåbnedes Sparkær kirke efter en omfattende og meget tiltrængt restaurering. Udsmykning og farvesætning af kirkens indre og valg af materialer blev alt sammen lagt i hænderne på kunstneren **Arne L. Hansen**, der med en fin fornemmelse for kirkens arkitektur og indretning har formået at understrege rummets særpræg og skabe en lys og varm atmosfære, der virker som et helt løft til den, der træder ind.

Det skyldes dels den lyse, diskrete farvesætning af loft og vægge, gulv og bænke, men især naturligvis den kunstneri-

ske udsmykning af kirken, der med sine klare, lysende farver på én gang er levende og rolig.

FORTÆLLING I BILLEDER

Med alle sine mange billeder har Arne L. Hansen bragt *fortælling* ind i kirken. Mange fortællinger, først og fremmest selve *grundfortællingen*, den hvorpå kirken i det hele taget bygger.

Den er naturligt nok placeret på *alterbord* og *altertavle*. Og den skal læses op efter. I *midterfeltet* på alterbordets forside er *vejen til Golgata* malet. Den lidelsesfyldte vej, *Via Dolorosa*, Jesus måtte vandre med korset

Det gamle alterbillede, som også hang i Borris kirke, forestillede Kristus på korset på en mørk, næsten sort baggrund. Det hænger nu på væggen i pulpituret modsat orgelrummet. Det er et langfredagsbillede, hvor det eneste lys kommer fra Kristi lidende krop og fra en glorie bag hans tornekronede hoved. - Lys er der til gengæld masser af i Arne L. Hansens alterbillede. "Lysvæld bagved lysvæld" som det hedder i Jakob Knudsens morgensalme Se, nu stiger solen. Påskemorgens strålende lys. Men også Langfredag er nærværende, for nederst i billedet er den mørke grav. Det er op af gravens mørke, påskelyset løfter sig.

på vej til Golgata. De syv stationer, som man kalder det, hændelser undervejs på denne vandring, er gengivet i rødt og guld.

Ovenover er selve *alterbilledet*. Det er et opstandelsesbillede. Nok er graven fornedet i billedet mørk, sort – for Langfredags lidelse kan og må ikke glemmes, men korset, som på én gang er symbol på lidelse og på sejr, løfter sig op af graven. Det næsten svæver på en baggrund af hvidt og sammen med farverne over den mørke grav, fra blodrødt over orange og gult, symbolet på opstandelsen – på lysets, livets, kærligheds sejr over mørket og døden. Understreget af den favnende bevægelse i de syv punkter i rødt og guld, der står for Jesu syv ord på korset. Syvtallet fra vejen til Golgata og det syvtal, der også går igen i de røde punkter over graven: Fadervors syv bønner, der bedes over en-

hver grav.

Fra opstandelsens lysende glæde fortsætter fortællingen opad med trappen i *altertavlens øverste trekantede felt*. Trappen giver associationer til *Jakobsstigen* i Det gamle Testamente, hvor Jakob ser himlen åben og engle stige op og ned.

De to *sidefelter på alterbordets forside* fortæller om lys og mørke, liv og død. Til venstre set nedefra er *lyset* - sommer, morgen. De tre små farvede felter står for tro, håb og kærlighed. Og feltet til højre er dets modsætning. *Mørket* - vinter, nat. Ligesom det til venstre er det et landskab, med himlen ovenover. De små felter fornedet er liv, død og håb.

Alterbordets sidefelter

I farverne og med sine sansninger fra naturen forbinder alterbordets to sidefelter altret med udsmykningen på *bænke-gavlene*. For også dér bygger alle de mange billeder på oplevelser, sansninger i naturen.

Der er 24 bænke og på hver bænkegavl er afmalet én af døgnetts timer, dagen mod syd og natten mod nord. Billederne fortæller derigennem om *kredsløb, bevægelse, om døgnets tider, årstiderne, et menneskes tider*. Nat og dag, lys og mørke. Forår, sommer, efterår, vinter. Barndom, ungdom, alderdom.

De 24 bænkegavles billeder, der gengiver årets og døgnets rytme, anskueliggør på en meget enkel måde, så vi alle sammen kan tænke os selv med, den kristne fortælling om død og opstandelse. For vi lever jo i den rytme og kender helt fysisk forskel på vinterens død og kulde og forårets nye liv, såvel som på nattens mørke og solens opgang – og vi er jo også med

vores grundtvigske tradition vant til se naturen som billeder på død og opstandelse – hver påske synger vi jo med Grundtvig:

”Som forårssolen morgenrød
stod Jesus op af gravens
skød...”

Klokken 7 - dagen er begyndt

Sydsiden i sol

Tekst og fotos, hvor intet andet er angivet: Karen Greve